

ALTERNATIVNÍ PŘÍSTUPY K RYCHLÉ DETEKCI MIKROBIÁLNÍ KONTAMINACE PITNÝCH VOD

DANA VEJMEKOVÁ, JANA ŘÍHOVÁ AMBROŽOVÁ

CÍLE TÉTO PŘEDNÁŠKY

- rešerše dostupných metod
- nadnesení klíčových aspektů mikrobiální kontaminace pitných vod
- DISKUSE
 - možnosti?
 - zájem o spolupráci?

MIKROBIÁLNÍ KONTAMINACE

- Vyhláška č. 252/2004 Sb.

§ 3 (1): „Pitná a teplá voda nesmí obsahovat mikroorganismy, parazity a látky jakéhokoliv druhu v počtu nebo koncentraci, které by mohly ohrozit veřejné zdraví.“

stanovené limity: převážně bakteriální

DETEKCE vs. IDENTIFIKACE

- detekce = zjišťování, odhalování, objevování neznámého, skrytého
 - identifikace = zjišťování totožnosti
-
1. detekce mikrobiálního znečištění - něco se děje! →
 2. identifikace - charakteristika znečištění – patogen?

REFERENČNÍ PATOGENY (WHO Guidelines 2011)

Mohou se lišit regionálně (podnebí, charakter vodních zdrojů apod.)

Výběr – na základě výskytu a významu nemocí přenášených vodou
(omezeno dostupností dat)

- BAKTERIE
- VIRY
- PRVOCI

VIRY

- nejmenší patogeny (0,02 – 0,4 μm) → hůře odstranitelné fyzikálními procesy (filtrace)
- některé odolnější vůči dezinfekčním činidlům (adenoviry vůči UV)
- mohou ve vodě přetrvávat dlouhou dobu
- infekční dávky obvykle nízké
- omezená škála hostitelů, často druhově specifické
- potenc. ref. patogeny: rotaviry, enteroviry, noroviry

VIRY – relevantní pro monitoring

- rod *Norovirus*

u lidí způsobuje akutní virovou gastroenteritidu

- rod *Enterovirus*

Virus Coxsackie – skupina A a B, obě mohou vyvolávat např. meningitidy, myokarditidy či perikarditidy

Coxsackie A viry - nemoc rukou, nohou a úst; zkoumána souvislost se vznikem diabetu 1. typu.

- viry hepatitidy B, C, E (velmi důležité ve vývojových zemích)

VIRY – METODY STANOVENÍ

- složitější než u ostatních MO – obtížné zakoncentrování (100 l i více!)
- rutinní kultivační stanovení: enteroviry (→ nejvíce zkoumány)
- PCR (RT-PCR), qPCR

PRVOCI

- mnohem větší než viry i bakterie (0,01 – 1 mm) → snazší detekce mikroskopem x
- cysty giardií (8 – 15 μm), oocysty kryptosporidií (3 – 8 μm)
- (oo)cysty jsou vysoce odolné vůči vlivům prostředí

PRVOCI – METODY STANOVENÍ

- PCR, qPCR
- detekce cyst, oocyst
- stanovení potenc. indikátoru přítomnosti kryptosporidií a giardií - *Clostridium perfringens* (Metodické doporučení SZÚ 2005):

Přítomnost jeho spor může svědčit o nedostacích v úpravě vody, o ovlivnění podzemní vody vodou povrchovou apod.

Nepřítomnost *C. perfringens* neznamená, že by nemohly být přítomny (oo)cisty parazitů.

PRVOCI – relevantní pro monitoring

- rod *Cryptosporidium*

- rod *Giardia*

→ střevní onemocnění kryptosporidióza/giardiáza (lambliáza)

infekční dávka je velmi nízká: 1 – 10 oocyst kryptosporidií,

< 10 cyst giardií (Metodické doporučení SZÚ 2005)

Srovnání technicko-ekonomických aspektů současných dezinfekčních technologií (Gray 2008)

	Chlorace/ Dechlorace	UV	Ozonizace	Mikrofiltrace	Ultrafiltrace
Odstranění bakterií	++	++	++	+++	+++
Odstranění virů	+	+	++	+	+++
Odstranění prvoků (<i>Cryptosporidium</i>)	-	-	++	+++	+++
Zbytková toxicita/vznik vedlejších produktů	+++	-	+	-	-
Provozní náklady	+	+	++	+++	+++
Investiční náklady	++	++	+++	+++	+++
Bezpečnost	+	+++	++	+++	+++

Vysvětlivky: - žádné, + nízké, ++ střední, +++ vysoké

MOŽNOSTI DETEKCE

- kulturační techniky
- alternativní metody
 - ATP
 - H₂S strip test
 - PCR (qPCR)
 - průtoková cytometrie
 - FISH, mikročipy

KULTIVAČNÍ TECHNIKY

- výsledky cca za 2 – 3 dny
- v případě havárie to je pozdě!
- ne všechny patogeny lze kultivovat

→ žádoucí mít k dispozici rychlejší metody detekce mikrobiální kontaminace

→ MOŽNOSTI?

ČASOVÁ NÁROČNOST VYBRANÝCH ALTERNATIVNÍCH METOD

Metoda	Přibližná časová náročnost
ATP	Minuty
Průtoková cytometrie	Hodiny
Mikročipy	Hodiny
qPCR	1 den
FISH	1 až 2 dny
H₂S strip test	2 dny

Měření úrovně ATP

- adenosintrifosfát (ATP) – součástí všech živých buněk
→ odhad množství aktivní mikrobiální biomasy
- měření mikrobiální/celkové (mikrobiální + volná extracelulární) ATP
- speciálně upravené odběrové tyčinky se žlábkem umožňující zachycení konstantního množství vzorku
- přenosné luminometry – měření V MÍSTĚ ODBĚRU

Měření úrovně ATP – příklad z literatury

- monitoring mikrobiologické kvality pitné vody v distribučním systému Paříže
- surová voda: povrchová vs. podzemní
- počty kolonií (R2A a PCA agar)

Měření úrovně ATP – příklad z literatury

Table 1
First campaign (spring (2001)), biological and physicochemical parameters for the Orly WTW distribution system, the Ivry WTW distribution system and the Joinville WTW distribution system

Sampling point	ATP (fg/ml)	HPC-R2A/ml	HPC-PCA/ml (22°C)	HPC-PCA/ml (37°C)	Temperature (°C)	Free chlorine (mg Cl ₂ /l)
<i>Orly plant (OP0)</i>	7	0	0	0	14.2	0.56
OP1-ST	8	10	0	0	12.8	0.32
OP2-SP	2	10	0	0	12.0	0.33
OP3-SP	71	20	0	0	11.7	0.04
OP4-SP	254	80	0	0	12.0	0.04
OP5-SP	134	500	0	0	11.9	<DL
OP6-SP	223	390	0	0	12.1	0.04
OP7-SP	422	740	0	0	11.6	<DL
<i>Ivry plant (IP0)</i>	76	0	0	0	12.8	0.58
IP1-SP	36	0	0	0	11.4	0.15
IP2ST	63	0	0	0	12.2	0.07
IP3-SP	918	70	0	0	11.7	<DL
IP4-SP	650	35	1	1	11.8	0.05
IP5ST	374	605	0	1	12.1	<DL
IP6-SP	731	2380	0	1	11.8	0.11
IP7-SP	1060	200	0	0	11.8	<DL
IP8-SP	996	150	0	1	11.3	<DL
IP9ST	4120	6660	3	1	10.9	<DL
IP10-SP	802	920	4	1	11.8	<DL

- surová voda: povrchová
- vodárna **Orly**: nepatrné rozdíly v úrovni ATP a HPC-R2A (vzdálenost, doba zdržení)
- vodárna **Ivry**: snížení mikrob. kvality po zdržení v zásobním rezervoáru (IP9ST)

Měření úrovně ATP – příklad z literatury

Table 2
First campaign (spring (2001)), biological and physicochemical parameters for the Vanne aqueduct distribution system, the Vanne & Loing aqueducts distribution system and the Avre aqueduct distribution system

Sampling point	ATP (fg/ml)	HPC-R2A/ml	HPC-PCA/ml (22°C)	HPC-PCA/ml (37°C)	Temperature (°C)	Free chlorine (mg Cl ₂ /l)
<i>Vanne aqueduct (VA0)</i>	6	50	0	0	11.9	0.15
VA1-SP	19	10	0	0	11.8	<DL
VA2-SP	201	10	0	0	11.7	0.08
VA3-SP	13	0	0	0	11.9	0.05
VA4-SP	12	80	0	0	11.2	0.06
<i>Loing aqueduct (LA0)</i>	13	10	0	0	11.8	0.09
VA/LA1ST	23	0	0	1	11.3	0.12
VA/LA2-SP	4	0	0	0	11.5	0.10
VA/LA3-SP	3	10	0	0	11.9	0.10
VA/LA4-SP	4	0	0	0	11.8	0.08
VA/LA5-SP	8	130	0	0	11.7	0.11
VA/LA6-SP	2	10	0	0	12.1	0.11
VA/LA7-SP	3	110	0	0	11.9	0.11
VA/LA8-SP	3	0	0	1	11.8	0.10
VA/LA9-SP	4	0	0	0	12.0	0.11
VA/LA10-SP	4	0	0	0	12.0	0.12

- surová voda: podzemní
- mikrobiologická stabilita distribuované vody

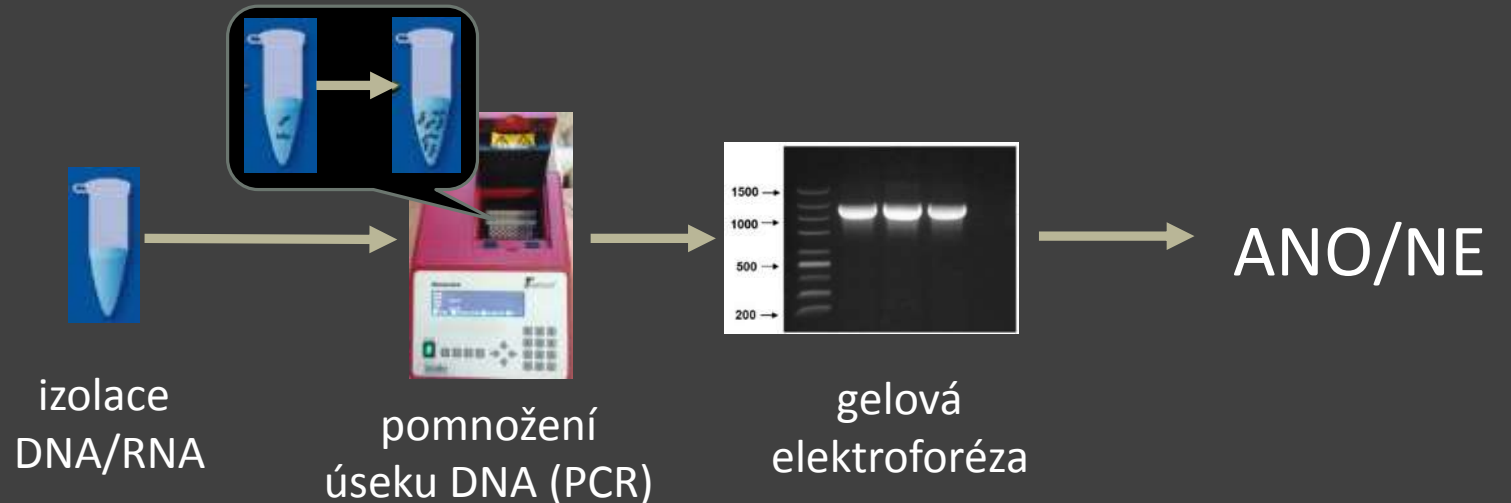
H₂S STRIP TEST

- jednoduchý screeningový test na zjištění přítomnosti fekálního znečištění vody
- detekce sulfanu produkovaného bakteriemi
např. zástupci čeledi *Enterobacteriaceae*, sulfátredukující bakterie (*Clostridium perfringens*)
- kultivační médium s thiosulfátem
- existují systémy bez významné nutnosti kultivace, výsledek znám po 24 h

PCR (polymerázová řetězová reakce)

- založena na pomnožení vybraného úseku DNA
- 1. krok – izolace nukleové kyseliny (DNA/RNA)
- potřeba zakoncentrování? (filtrace velkého množství vody)
- RT-PCR

PCR – příklady z literatury

- stanovení virů a prvoků napříč procesy úpravny vod
- RT- PCR, PCR

ELSEVIER

Water Research 38 (2004) 3931–3939

www.elsevier.com/locate/watres

Detection of enteric viruses, *Giardia* and *Cryptosporidium* in two different types of drinking water treatment facilities

M.A. Ali^{a,*}, A.Z. Al-Herrawy^b, S.E. El-Hawaary^a

^aEnvironmental Virology Laboratory, Department of Water Pollution Researches, National Research Centre, Dokki, Cairo 12311, Egypt
^bEnvironmental Parasitology Lab., Department of Water Pollution Researches, National Research Centre, Dokki, Cairo 12311, Egypt

Received 17 June 2003; received in revised form 16 March 2004; accepted 30 June 2004

Table 1
Primer sets for detection of some enteric viruses

Virus	Primer	Sequence	Orientation	Length (bp)
Enterovirus	E2	TCCGCCCCCTGA ATG	A	196
	E1	CACCGGATGGCCAATCCA	S	
Norovirus	E3	ATTCATCATCACCATA	A	113
	NI	GAA TTC CAT CGC CCA CTG GCT	S	
E70	S4	AATTGGAGAAATAGTGAAAACCTGTGGC	A	114
	AS4	CTGTGTTGGATGTAGCI*CCTGTCTC	S	
HEV	ET1.1 R1	CAGGGCCCCCAAGTTCCTCT	A	381
	ET1.1 F1	GCTCATTATGGAGAGAGTGTGT	S	
HAV	19	GTTTTGCTCCTCTTTATCATGCTATG	A	232
	20	GGAAATGTCTCAGGTACTTCTTTG	S	

Table 2
Primer sets for detection of some enteric protozoa

Protozoan	Primer	Sequence	Length (bp)
<i>Cryptosporidium</i>	AWA722F	AGTGCTTAAAGCAGGCAACTG	556
	AWA1235R	CGTTAACGGAATTAACCAGAC	
<i>Giardia</i>	MAH658F	AAGTGCCTCAACGAGCAGCT	171
	MAH789R	TTAGTGCTTTGTGACCATCGA	

PCR – příklady z literatury

Table 6

Virological and protozoological characteristics of water samples from Meet Fares DWTP

Sampling sites	No. of samples	<i>Enteric viruses</i>			<i>Giardia</i>		<i>Cryptosporidium</i>	
		Counts PFU/L	RT-PCR +ve	Virus types	ME +ve	PCR +ve	ME +ve	PCR +ve
Intake	4	75	4	3EV, INV	2	2	2	3
After clarification	4	25	3	3EV	0	0	0	0
Floating sludge	4	43.7	3	3EV	0	0	0	0
After sedimentation	4	8.3	1	1EV	0	0	0	0
After filtration	3	33.3	2	2EV	0	0	0	0
Reservoir	4	0	0		0	0	0	0
Total	23	185.3	13	12EV, INV	2	2	2	3

ME = microscopic examination; NV = Norovirus.

- porovnáváno s kultivačním stanovením (pouze enteroviry), mikroskopickou analýzou (prvoci)

qPCR

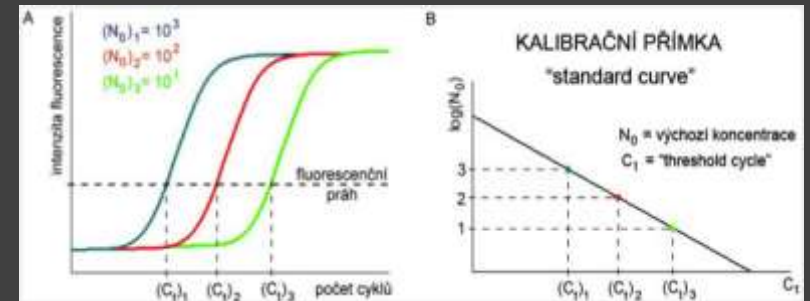
- kvantitativní PCR
- neurčuje množství buněk, ale měří počty kopií genu zájmu
- hlavní přednosti:

rychlost (odpadá detekce PCR produktu)

jednoduchost provedení

přesnost

citlivost

qPCR – příklady z literatury

Available at www.sciencedirect.com
 ScienceDirect
 journal homepage: www.elsevier.com/locate/watres

Analysis of adenoviruses and polyomaviruses quantified by qPCR as indicators of water quality in source and drinking-water treatment plants

Nestor Albinana-Gimenez^{a,c}, Marize P. Miagostovich^b, Byron Calgua^a, Josep M. Huguet^c, Leonard Matia^c, Rosina Girones^{b,*}

^aDepartment of Microbiology, Faculty of Biology, University of Barcelona, Av. Diagonal 645, 08028 Barcelona, Spain
^bLaboratory of Comparative Virology, Instituto Oswaldo Cruz-Fiocruz, Rio de Janeiro, RJ, Brazil
^cAigües de Barcelona, Torre Agbar, Av. Diagonal 211, 08018 Barcelona, Spain

- lidské adenoviry a polyomaviry analyzovány na třech úpravnách vody
- zjištění účinnosti odstranění těchto virů jednotlivými procesy

Table 2 – Human adenoviruses and JC polyomavirus in DWTP 1.

Sample	Vol. (L)	HADV				JCPyV			
		% Positive	Mean GC/L	Std Dev.	Reduct. ^a	% Positive	Mean GC/L	Std Dev.	Reduct. ^a
Raw	1	100 (9/9)	1.24×10^4	1.60×10^4	–	44.4 (4/9)	7.40×10^2	1.10×10^3	–
Sand-filtered	426	55.6 (5/9)	7.02×10^0	1.56×10^1	3.24	22.2 (2/9)	2.03×10^{-2}	5.70×10^{-2}	4.56
Ground water	796	44.4 (4/9)	2.05×10^0	3.87×10^0	–	44.4 (4/9)	1.43×10^0	3.82×10^0	–
Ozonated	508	44.4 (4/9)	8.70×10^0	1.58×10^1	3.15	44.4 (4/9)	8.24×10^0	1.57×10^1	1.95
GAC-filtered	655	11.1 (1/9)	9.10×10^{-2}	2.37×10^{-1}	5.13 (>5.13)	11.1 (1/9)	2.35×10^{-1}	7.05×10^{-1}	3.51 (>4)
Finished	980	0 (0/9)	ND	ND	>5.13	0 (0/9)	ND	ND	>5

ND: Not detected.
 a Accumulative elimination efficiency expressed in log(10). In brackets: potential efficiency without the sporadic positive sample.

Průtoková cytometrie (FCM)

- umožňuje komplexní studium určitých parametrů buněčných populací, např.: velikost, tvar, obsah nukleových kyselin, přítomnost povrchových antigenů, schopnost odrážet či rozptylovat světlo a fluorescenci apod.
- tekutý vzorek prochází přes průtokovou štěrbinu a je osvětlen laserem, částice jsou automaticky detekovány mikroskopem zaostřeným na štěrbinu
- průtokový cytometr schopen analyzovat tisíce buněk ve vzorku během sekundy
- možno kvantifikovat nejen množství mikroorganismů, ale i jejich fyziologický stav

Průtoková cytometrie – příklady z lit.

PRŮTOKOVÁ CYTOMETRIE - PERSPEKTIVNÍ ALTERNATIVA
V ANALÝZE MIKROBIOLOGICKÝCH UKAZATELŮ KVALITY VOD

Přemysl Mikula, Blahoslav Maršálek

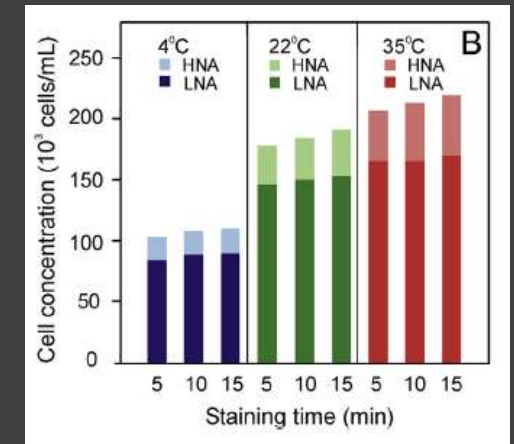
*Botanický ústav AV ČR, v. v. i., oddělení experimentální fykologie a
ekotoxikologie, Lidická 25/27, 602 00 Brno,
premysl.mikula@centrum.cz*

- seznamuje se základními principy FCM, popisuje hlavní přednosti a nedostatky ve srovnání s kultivačními technikami
- metodika pro cytometrické stanovení celkových počtů buněk v pitné vodě - začleněna do švýcarského potravinářského kompendia jako doporučená metoda pro analýzu pitné vody (2012)
- důkaz zájmu využití FCM v technologii vody i v ČR!

Průtoková cytometrie – příklady z lit.

- standardizován postup přípravy a barvení vzorků pro reprodukovatelnost výsledků

- potvrzen potenciál FCM pro monitoring a regulaci bakteriální kvality pitných vod a dále pro včasnou a citlivou on-line detekci změn během úpravy vody či v distribuční síti

VÝHODY/NEVÝHODY vybraných metod

Metoda	Výhody	Nevýhody
Kultivace	▪ stanovují se živé kultivovatelné bakterie▪ stanovují se indikátorové organismy v nižších koncentracích (koliformní bakterie a <i>E. coli</i>)▪ kvantitativní analýza	▪ časová a prostorová náročnost▪ zjistí se přítomnost pouze kultivovatelných mikroorganismů▪ selektivní
FCM	▪ rychlost analýzy (minuty)▪ jednoduchá příprava a vyšetření velkého počtu vzorků▪ potenciálně velmi specifická (pokud jsou k dispozici specifická fluorescenční barviva)	▪ finanční náročnost (investiční náklady)▪ k obsluze cytometru je zapotřebí školený personál

VÝHODY/NEVÝHODY vybraných metod

Metoda	Výhody	Nevýhody
PCR	▪ možnost detekovat i nekultivovatelné organismy▪ rychlé provedení▪ možnost dlouhodobého uchování izolované DNA pro případné opakování analýzy	▪ neschopnost rozlišit živé/mrtvé buňky▪ falešně negativní výsledek (genetické změny mikroorganismů, inhibitory reakce)
ATP	▪ stanovují se všechny aktivní buňky (i nekultiv.)▪ kvantitativní analýza▪ rychlost analýzy (minuty)▪ jednoduché měření, možné přímo v místě odběru▪ je možné zjistit aktivitu i v malém objemu vzorku	▪ není specifická▪ výsledky není možné převést na počty buněk▪ není citlivá jako kultivační metody založené na zjištění specifického organismu (koliformní bakterie a <i>E. coli</i>)

ZÁVĚRY

V SOUČASNÉ DOBĚ NEEXISTUJE METODA, KTERÁ BY SPLŇOVALA PŘEDPOKLADY „IDEÁLNÍ METODY“.

KAŽDÁ METODA MÁ SVÉ VÝHODY A NEVÝHODY.

ZÁVĚRY

- **kultivační metody** jsou úspěšně uznaně a rutinně využívány v provozních a jiných laboratořích pro potřeby kontroly kvality vody
- jejich použití má své opodstatnění zejm. vzhledem k jejich snadnému provádění
- zavedení **alternativních metod** do běžné vodárenské praxe může mít význam ve smyslu každodenního monitoringu kvality vody, popř. ve smyslu kontroly kvality vody v případech, kdy existuje předpoklad či podezření kontaminace pitné vody

CÍLEM DO BUDOUCNA

- vytvoření vhodných a rychlých alternativních detekčních systémů, které by měly reálné využití ve vodárenském provozu
- zapotřebí provést nejen laboratorní testování matric a metod, ale i poloprovozní a provozní on-line testování přímo ve vodárenských organizacích

DĚKUJI ZA POZORNOST

TĚŠÍME SE NA SPOLUPRÁCI